[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1399.19.6.3.1]

[DOI: 10.29252/payesh.19.6.693]

وضعیت اعتباربخشی از دیدگاه پرستاران بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران (مقاله کوتاه)

محمدرضا شیخی چمان [1*]، فرشاد فقی‌سلوک [2]، توفیق مبادری [3]، الهام میانکوهی [4]، ابراهیم حسن‌زاده [1]

۱. دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
۲. دانشکده بهداشت و ایمنی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۳. دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
۴. دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران

نشریه پایش
سال نوزدهم، شماره ششم، آذر ـ دی ۱۳۹۹ صص ۶۹۷- ۶۹۳
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۶/۴
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۲۴ آبان ۹۹]

چکیده

مقدمه: هدف از این پژوهش مقطعی(توصیفی- تحلیلی) بررسی وضعیت اعتباربخشی از دیدگاه پرستاران بیمارستان‌های آموزشی- درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران بود که در سال ۱۳۹۷ و در میان ۹ بیمارستان از ۱۸ بیمارستان آموزشی- درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شد.

مواد و روش کار: ۳۶۵ پرستار در این مطالعه شرکت کردندکه نمره کلی(انحراف معیار) اعتباربخشی حاصل از نتایج در آن (۰/۷)۳ بود. از میان ابعاد اعتباربخشی، بیشترین نمره میانگین به بعد مشارکت کارکنان در اعتباربخشی (۰/۸)۳/۳ و کمترین آن به بعد آموزش کارکنان (۰/۸)۲/۷ تخصیص یافته بود.

نتیجه گیری: میانگین نمره کل اعتباربخشی از دیدگاه شرکت‌کنندگان نشان داد که پرستاران مورد مطالعه بر این باورند که انجام اعتباربخشی به‌طور کلی تاثیر متوسطی بر اهداف از پیش تعیین شده این برنامه همچون ارتقای کیفیت و ایمنی ارائه خدمات در مراکز درمانی تحت مطالعه دارد، و به‌نظر می‌رسد پرستاران اعتقاد دارند از مشارکت آنان و آموخته‌هایشان در زمینه پیاده‌سازی الزامات اعتباربخشی مراکز مراقبت سلامت استفاده مناسبی می‌شود، اما در عمل آموزش‌هایی مناسبی در این راستا دریافت نکرده‌اند.

کد اخلاق: IR.IUMS.REC 1395.25599

* نویسنده پاسخگو: تهران، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
E-mail: sheikhy.Mr@iums.ac.ir

مقدمه

ایمنی بیمار یکی از اجزای حیاتی و شاخص کیفیت مراقبت‌های مرتبط با سلامتی است [۱]. با توجه به مسئولیت دولت‌ها در قبال تامین سلامت جوامع، تمامی آنها موظف به ایجاد و تقویت نظام‌های سلامت اثربخش و پاسخگو در قبال نیازهای گیرندگان خدمات خود هستند [۲] که یکی از موثرترین ابزارهای مورد استفاده برای رسیدن به این هدف، تقویت سیستم ارزشیابی نظام‌سلامت است و برنامه اعتباربخشی نیز یکی از سیستم‌های ارزشیابی نظام‌های سلامت است. اعتباربخشی به دلیل تاثیرات فراوان بر طیف گسترده‌ای از شاخص‌های ارزیابی در خدمات سلامت، در کانون توجه متولیان و ارائه‌دهندگان خدمات مراقبت سلامت قرار گرفته و به عنوان یک ابزار مهم در راستای نظارت از سوی دولت در راستای تضمین کیفیت مراقبت‌های بهداشتی و درمانی مطرح است و همچنین یکی از عوامل اصلی اجرای ایمنی بیمار برای کاهش آسیب به بیمار ناشی از خطاهای پزشکی می‌باشد [۳].

در کشور ما، با تلاش‌های صورت گرفته از جانب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی اصلی سلامت و در راستای برنامه‌ریزی بلندمدت و ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز و پیاده‌سازی هرچه بهتر برنامه اعتباربخشی سازمان‌های بهداشتی و درمانی کشور، این مهم در سال ۱۳۹۱ اجرایی شد. این مطالعه در سال ۱۳۹۷ و با هدف بررسی وضعیت اعتباربخشی از دیدگاه پرستاران بیمارستان‌های آموزشی-درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شد.

روش و نتایج

پژوهش حاضر از نوع توصیفی بود که بصورت مقطعی، در سال ۱۳۹۷ و در میان ۹ بیمارستان آموزشی- درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شد که این تعداد بیمارستان از میان ۱۸ بیمارستان دعوت شده وابسته به دانشگاه مشارکت در مطالعه را پذیرفتند، بدین‌گونه که قبل از مراجعه محقق برای جمع‌آوری اطلاعات، با دفتر مدیریت و دفتر پرستاری همه مراکز درمانی مکاتبه شد و مراجعه صرفا به مراکزی انجام گرفت که همکاری کامل خود را اعلام نمودند. معیار ورود پرستاران به مطالعه داشتن حداقل چهار سال سابقه کار در امور بالینی و معیار خروج نیز شامل مواردی بود که پرسشنامه‌ها را به طور ناقص تکمیل کرده بودند همه پرستاران شرکت کننده در مطالعه، قبل و بعد از اجرای برنامه اعتباربخشی با بیمارستان همکاری داشتند. که موارد مذکور با مرور متون جامع و همچنین مشورت با متخصصین مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، اقتصاد سلامت، سیاست‌گذاری سلامت و صاحب‌نظران حوزه ارزیابی سازمان‌های بهداشتی و درمانی کشور انتخاب شدند. مشارکت‌کنندگان با روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند که در این نوع نمونه‌گیری، همه مشارکت‌کنندگان شانس برابری جهت ورود به مطالعه دارند [۴]. بدین‌منظور پس از مراجعه محقق به هر بیمارستان و انجام هماهنگی‌های لازم با دفتر مدیریت و حراست بیمارستان، با همکاری مدیر پرستاری (مترون) مراکز درمانی، لیست کامل پرستاران شاغل در آن بیمارستان از دفتر پرستاری دریافت و با استفاده از جدول اعداد تصادفی نسبت به انتخاب افراد مشارکت‌کننده اقدام شد. با توجه به فرمول تعیین حجم نمونه و نوع پژوهش، حجم نمونه با سطح اطمینان ۹۵٪ و واریانس ۵٪، ۳۸۴ نفر محاسبه شد که با نرخ پاسخ‌دهی ۹۵ درصد، در نهایت ۳۶۵ پرسشنامه تکمیل‌شده از طرف پرستاران به پژوهشگر برگردانده شد و به دلیل محدودیت زمانی پژوهش عمل جایگزینی مجدد انجام نگرفت.

برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه El-Jardali و همکاران استفاده شد [۵] که در ابتدای مطالعه پس از انجام مراحل ترجمه (انگلیسی به فارسی، سپس فارسی به انگلیسی و تهیه نسخه نهایی)، توسط محققان مطالعه حاضر مورد اعتبارسنجی (روایی به روش روایی صوری کیفی و پایایی به روش محاسبه ضریب آلفای کرونباخ) قرار گرفت. پرسشنامه مذکور شامل ۵۴ گویه در ۹ بعد نتایج کیفیت (دارای ۵ گویه)، رهبری، تعهد و حمایت (دارای ۹ گویه)، برنامه‌ریزی استراتژیک کیفیت (دارای ۷ گویه)، مدیریت کیفیت (دارای ۶ گویه)، آموزش کارکنان (دارای ۳ گویه)، پاداش (دارای ۳ گویه)، استفاده از اطلاعات (دارای ۷ سوال)، مشارکت کارکنان در اعتباربخشی (دارای ۵ گویه) و مزایای اعتباربخشی (دارای ۹ گویه) است. مقیاس پاسخ‌دهی سوالات نیز طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (۱- کاملا مخالفم، ۲- مخالف، ۳- تاحدودی، ۴- موافقم، ۵-کاملا موافقم) بود و میانگین امتیاز هر بعد محاسبه گردید. داده‌ها بوسیله نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ و آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار) تحلیل گردید. کلیه ملاحظات اخلاقی نظیر حفظ محرمانگی اطلاعات و بی‌طرفی پژوهشگران در تمامی مراحل مطالعه از جمع آوری تا تحلیل و گزارش داده‌ها رعایت شد. در بخش اعتبارسنجی ابزار مورد استفاده در راستای جمع آوری و ثبت اطلاعات، در مرحله تعیین روایی به روش صوری کیفی، نظرات

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1399.19.6.3.1]
[DOI: 10.29252/payesh.19.6.693]

متخصصان حوزه به صورت انجام تغییراتی در ابزار اعمال شد و در مرحله تعیین پایایی، میزان پایایی از بعد همسانی درونی برای کل ابزار با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۴ به دست آمد که نشان از همسانی درونی سوالات داشته و نیازی به تغییر و یا حذف موارد پرسشنامه نبود.

نتایج حاصل از تحقیق در جدول ۱ ارائه شده است که مطابق آن، از ۵ امتیاز، نمره کلی اعتباربخشی در مطالعه حاضر ۳/۰ با انحراف معیار ۰/۷ بود و از میان ابعاد آن، بیشترین نمره میانگین مربوط به بعد مشارکت کارکنان در اعتباربخشی (۳/۸±۳/۰) و دیده شد و پرستاران به بعد آموزش کارکنان (۷/۸±۲/۰) کمترین نمره میانگین را داده بودند (سایر اطلاعات در این زمینه از جدول ۱ قابل استنباط است). امروزه سازمان‌های بهداشتی و درمانی کشورهای درحال توسعه و کشورهای توسعه‌یافته، به دلیل مواجهه با افزایش آگاهی و انتظارات مردم در خصوص کیفیت خدمات سلامت و ایجاد رقابت در ارائه خدمات، با فرصت‌ها و چالش‌های مهمی روبرو بوده و بنابراین اغلب مدیران و سیاست‌گذاران نظام‌سلامت ارزیابی و استانداردسازی مراکز ارائه‌دهنده خدمات مراقبت سلامت را امری اجتناب‌ناپذیر در راستای بهبود کیفیت این دسته از خدمات می‌دانند [۳]. مطالعه حاضر در سال ۱۳۹۷ با هدف بررسی وضعیت اعتباربخشی از دیدگاه پرستاران بیمارستان‌های آموزشی-درمانی دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شد و مطابق نتایج، میانگین نمره کل اعتباربخشی از دیدگاه شرکت‌کنندگان ۳/۰ از ۵/۰ گزارش شد که نشان می‌دهد پرستاران مورد مطالعه بر این باورند که انجام اعتباربخشی به‌طور کلی تاثیر متوسطی بر اهداف از پیش تعیین شده این برنامه همچون ارتقای کیفیت و ایمنی ارائه خدمات در مراکز درمانی تحت مطالعه داشته و همچنین در میان ابعاد مورد بررسی اعتباربخشی، بالاترین نمره میانگین و پایین‌ترین نمره میانگین به ترتیب مربوط به بعد "مشارکت کارکنان در اعتباربخشی" و بعد "آموزش کارکنان" بود که در این رابطه نیز به‌نظر می‌رسد پرستاران اعتقاد دارند از مشارکت آنان و آموخته‌هایشان در زمینه پیاده‌سازی الزامات اعتباربخشی مراکز مراقبت سلامت استفاده مناسبی می‌شود، اما در عمل آموزش‌هایی مناسبی در این راستا دریافت نکرده‌اند.

ارزیابی مراکز مراقبت سلامت موضوعی است که با صرف منابع مادی و غیرمادی زیادی انجام می‌گیرد و موفقیت آن در وهله اول نیازمند تغییر نگرش در منابع انسانی مراکز می‌باشد، به‌گونه‌ای که کارکنان درک درستی از اهداف اجرای برنامه داشته و معتقد باشند که انجام آن در راستای بهینه‌کردن سازمان در همه ابعاد موثر خواهد بود و تا زمانی که این تغییر دیدگاه اتفاق نیفتد، این دسته ارزیابی‌ها صرفا مستندسازی‌هایی خواهد بود و در عمل تغییراتی در راستای اهداف ارزیابی در فرآیندهای کاری سازمان ایجاد نخواهد کرد. باید توجه داشت که برگزاری کلاس‌های آموزشی در جهت رفع ابهام استانداردها و توجه به امکان اجرایی بودن پیاده‌سازی این استانداردها در مراکز بهداشتی و درمانی کشور و همچنین نبود تعداد سنجه‌های زیاد می‌تواند در این راستا مثمرثمر واقع گردد. سنجه‌ها و استانداردهای اعتباربخشی باید در قالب یک مدل سیستمی تنظیم گردند تا اجرای آنها موجب بهبود کیفیت، ایمنی، اثربخشی و کارایی خدمات بیمارستانی شود. از طرفی بهتر است کارکنانی که همکاری خوبی در زمینه پیاده‌سازی و اجرای صحیح استانداردهای اعتباربخشی با مراکز بهداشتی و درمانی داشته و تمامی تلاش خود را در این زمینه بکار می‌گیرند، شناسایی و مورد اعطای پاداش مالی و غیرمالی قرار داده شوند، چرا که بر اساس مطالعات حوزه مدیریت منابع انسانی، پاداش یکی از مشوق‌های مطلوبی می‌باشد که در زمینه تقویت انگیزه کارکنان و افزایش روحیه همکاری بین بخشی آنان نقش بسزایی ایفا می‌کند [۳].

محدود بودن مطالعه به بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران از جمله محدودیت پژوهش حاضر بود و لذا بهتر است تعمیم نتایج آن به سایر مراکز مراقبت سلامت با احتیاط صورت گیرد. برای تحقیقات بعدی پیشنهاد می‌شود تا مطالعه‌ای بین بیمارستان‌های سایر استان‌های کشور در بخش دولتی و غیردولتی با حجم نمونه بیشتر انجام شده و وضعیت اعتباربخشی از دیدگاه سایر کارکنان بخش بهداشت و درمان مورد بررسی محققین قرار بگیرد تا تصویر کامل‌تری از ابعاد این برنامه در اختیار سیاست‌گذاران و مدیران بهداشت و درمان قرار گیرد.

در نهایت باید توجه داشت که انجام اعتباربخشی به خودی خود هدف نیست، بلکه ابزاری است در جهت نیل به بهبود کیفیت خدمات و بهبود مراقبت ایمن از بیمار که این برنامه تاثیر خود را در طول زمان نشان داده و نمی‌توان نقطه زمانی مشخصی را برای نمایش تاثیرات قطعی آن تعیین کرد، بنابراین در راستای انجام اصلاحاتی در نظام فعلی اعتباربخشی سازمان‌های بهداشتی و درمانی کشور و اجرای هرچه بهتر این برنامه، سیاست‌گذاری‌هایی در دو بعد استانداردها و سنجه‌ها شامل کاهش تعداد و شفاف‌سازی

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1399.19.6.3.1]
[DOI: 10.29252/payesh.19.6.693]

بیشتر آن‌ها و بعد کارکنان شامل ارائه آموزش‌های مطلوب و اعطای پاداش‌های مالی و غیرمالی به آنان ضروری می‌باشد.

جدول ۱: میانگین نمرات ابعاد اعتباربخشی بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران

ردیف	ابعاد اعتباربخشی	انحراف معیار± میانگین
۱	نتایج کیفیت	۲/۹±۰/۸
۲	رهبری، تعهد و حمایت	۳/۰±۰/۶
۳	برنامه‌ریزی استراتژیک کیفیت	۳/۲±۰/۶
۴	مدیریت کیفیت	۳/۱±۰/۷
۵	آموزش کارکنان	۲/۷±۰/۸
۶	پاداش	۲/۸±۰/۸
۷	استفاده از اطلاعات	۳/۱±۰/۶
۸	مشارکت کارکنان	۳/۳±۰/۸
۹	مزایای اعتباربخشی	۳/۲±۰/۶
۱۰	**نمره کل اعتباربخشی**	**۳/۰±۰/۷**

سهم نویسندگان

محمدرضا شیخی چمان: طراحی پژوهش، نگارش مقاله
فرشاد فقی‌سلوک: طراحی پژوهش، نگارش مقاله
توفیق مبادری: تحلیل داده‌ها
الهام میانکوهی: ویراستار مقاله
ابراهیم حسن‌زاده: تهیه خلاصه انگلیسی مقاله

تشکر و قدردانی

این مقاله کوتاه حاصل طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی ایران بود. نویسندگان از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه به سبب حمایت مالی، کلیه مسئولان بیمارستان‌های دانشگاه به سبب همکاری در انجام تحقیق و از آقای ادریس کاکه‌مم دانشجوی دوره دکتری تخصصی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز به سبب مشاوره‌های تحقیقاتی نهایت سپاسگزاری را دارند.

منابع

1. Kakemam E, Raeissi P, Miankoohi E, Sheikhy-Chaman M. The Effect of Surgical Safety Checklist on Morbidity and Mortality of Operated Patients in a Public Hospital: A Before-After Study. Pars Journal of Jahrom University of Medical Sciences 2020;18:47-52 [in Persian]

2. Kakemam E, Sheikhy-Chaman M. The Relationship between Patient Safety Culture and Adverse Events among Nurses in Tehran Teaching Hospitals in 2019. Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care Midwifery care 2020;28 [in Persian]

3. Brubakk K, Vist GE, Bukholm G, Barach P, Tjomsland O. A systematic review of hospital accreditation: the challenges of measuring complex intervention effects. BMC Health Services Research 2015;15:280

4. Daroudi R, Zendehdel K, Sheikhy-Chaman M. Designing and Validity and Reliability Assessment of Change in Employment Status and Income and Supportive Mechanisms in Cancer Survivors. Iranian Journal of Cancer Care 2020;1:1-9 [in Persian]

5. El-Jardali F, Jamal D, Dimassi H, Ammar W, Tchaghchaghian V. The impact of hospital accreditation on quality of care: perception of Lebanese nurses. International Journal for Quality in Health Care 2008; 20:363-71

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1399.19.6.3.1]
[DOI: 10.29252/payesh.19.6.693]

Payesh

Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1399.19.6.3.1]

[DOI: 10.29252/payesh.19.6.693]

ABSTRACT

Accreditation of hospitals affiliated to Iran University of Medical Sciences: Nurses perspective (Short-Communication)

Mohammadreza Sheikhy-Chaman[1*], Farshad Faghisolouk[2], Tofigh Mobaderi[3] , Elham Miankoohi[4] , Ebrahim Hasanzadeh[1]

1. School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
2. School of Public Health and Safety, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
3. School of Medical Sciences, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
4. School of Public Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

Payesh 2020; 19 (6): 693 – 697
Accepted for publication: 25 August 2020
[EPub a head of print-15 October 2020]

Objective (s): National accreditation standards could improve both quality of services and the patient safety. This study aimed to investigate the accreditation status from the perspective of nurses working in hospitals affiliated to Iran University of Medical Sciences.

Methods: This was a cross-sectional study conducted in 9 hospitals affiliated to Iran University of Medical Sciences in 2018 and 365 nurses with at least 5-years clinical work experiences were selected by simple random sampling. Data were collected using a 54-item questionnaire that included 9 dimensions of quality, leadership, commitment and support, strategic quality planning, quality management, staff training, reward, use of data, staff involvement and benefits of accreditation. All statistical analysis was performed by SPSS-22 software using descriptive statistics.

Results: The overall score of accreditation status in the present study was 3.0±0.7 that among its dimensions, the highest mean score (3.3±0.8) and the lowest mean score (2.7±0.8) was related to the 'staff involvement' and 'staff training', respectively.

Conclusion: In order to better implement accreditation program of healthcare organizations, policies to reduce the number of metrics and making them more transparent seems necessary. In addition, providing desirable training for staff and giving them the financial and non-financial rewards are recommended.

Key Words: Accreditation, Nursing, Iran University of Medical Sciences

[*] Corresponding author: Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
E-mail: sheikhy.Mr@iums.ac.ir